матеріалу; різноманітність тем та різнорівневість; удосконалення навичок аудіювання на основі автентичних подкастів; розвиток творчих здібностей студентів (створення власних подкастів).

Таким чином, використання ІКТ у іншомовній підготовці студентів дозволяє викладачам і студентам ефективно взаємодіяти в єдиному інформаційному просторі, здійснювати іншомовну комунікацію, удосконалювати знання та вміння з іноземної мови.

Література:

1. Балтіна О. Б. Подкасти як засіб вивчення та викладання англійської мови [Електронний ресурс] / О. Б. Балтіна. – Режим доступу: http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/
2. Герасименко Т.Л. SMART-технологии (вебинар и социальные сети) в преподавании иностранного языка в неязыковом вузе [Электронный ресурс] / Т.Л. Герасименко, И.В. Грубин, Т.М. Гулая, О.М. Жидкова, С.А. Романова. – Режим доступа: http://www.library.fa.ru/files/Gersimenko.pdf
3. Грітченко І. А. Використання Інтернет-технологій у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови у ВНЗ / І. А. Грітченко – Умань: СПД Жовтий, 2014. – 72 с.
4. Данилюк С.С. Подкаст як засіб формування професійної компетентності сучасних фахівців / С. С. Данилюк // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. - 2014. - Вип. 34. - С. 153-160.
5. Драгунова А. А. Использование технологии блогов на практических занятиях по английскому языку // Филологические науки. Вопросы теории и практики. - Тамбов: Грамота, 2013. № 12 (30). Ч. II. С. 61-63.

Кальниченко Н.М.
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна
м. Харків, Україна
e-mail: kalnychenko@ukr.net

Формування соціокультурної компетенції у студентів при навчанні українській/ російській мові як іноземній

Європейська концепція навчання іноземним мовам в останні десятиліття як мету навчання висуває міжкультурну компетенцію. Необхідність глибшого вивчення світу носіїв мови сьогодні є однією з актуальних проблем у викладанні іноземної мови. Вивчення іноземної мови передбачає не поділ на

аспекти мови і види мовної діяльності, а їх інтеграцію – навчання всьому одночасно навколо культурного контексту [6]. Якщо раніше увагу дослідників в основному було спрямовано на формування умінь в рамках комунікативної компетенції, то сьогодні іноземна мова розглядається і як засіб осягнення соціокультурного досвіду представників іншої лінгвокультурної спільноти. Викладачі української/ російської мови як іноземної в своїй діяльності на кожному кроці стикаються з визначальною роллю соціокультурного контексту і лінгвокультурологічними проблемами. З'являється потреба в порівнянні культурних і національних цінностей та традицій. Для розвитку у студентів комунікативних навичок викладачеві недостатньо обмежуватися тільки виправленням граматичних і фонетичних помилок. Слід також звертати увагу студентів на національні особливості української культури, навчити студентів розуміти причини, через які люди, що говорять на іншій мові, кажуть, діють і реагують саме так, а не інакше. Щоб продуктивно спілкуватися і досягти взаєморозуміння, студенти повинні знати і поважати культурні традиції співрозмовника, не втративши при цьому своєї самобутності. При всіх видах роботи необхідно привертати увагу студентів до різниці і подібності культури, при цьому даючи зрозуміти, що ні наша культура, ні культура студентів не є «краще» або «гірше», вони просто різні і, щоб ефективно спілкуватися та порозумітися, ми повинні це враховувати.

Аналіз наукової літератури дозволяє виявити різні підходи до розгляду умінь міжкультурного спілкування. Вчені розглядають ці вміння з різних сторін – як емпатичні вміння (вміння відчувати разом з іншим): «вміння сприйняття власних (мовних) дій з позицій рідної шкали культурних цінностей і сприйняття позицій співрозмовника з точки зору його (тобто іншомовної) шкали культурних цінностей і здійснення дій та вчинків на основі такого сприйняття» [2, с. 230]; або як «вміння вирішувати культурні конфлікти, знаходити і визначати ситуації міжкультурного конфлікту» [1, с. 32].

Автентичність структури і змісту текстів, їх стилістичне розмаїття сприяє підвищенню мотивації студентів і створює умови для найбільш ефективного

занурення в мовне середовище на практичних заняттях з мови. Вивчення таких текстів дозволяє проникнути в іншу національну культуру, оволодіти повсякденно. лексикою носіїв мови. Автентичні тексти постачають тому, хто вивчає іноземну мову, найбільш комунікативно-значимі лексичні одиниці. Паралельно відбувається засвоєння слів з національно-культурним компонентом, у першу чергу реалій. Просунутий етап навчання іноземній мові передбачає формування не тільки мовної, а й соціолінгвістичної та прагматичної компетенцій. Сюди включаються: знання правил ввічливості, прислів'їв і крилатих виразів, вміння розширювати і узагальнювати інформацію, отриману з різних письмових та усних текстів.

Білоруська дослідниця Ірина Пінюта виокремлює три види вмінь міжкультурного спілкування: перцептивні, комунікативні та інтерактивні [4]. Це ж буде справедливим і стосовно студента, який вивчає українську або російську мову в Україні. Перцептивні вміння міжкультурного спілкування – це здатність до адекватного сприйняття і розуміння фактів, проявів і індикаторів культури, які затребувані в рецептивній діяльності студента, що вивчає українську чи російську мову. Комунікативні вміння міжкультурного спілкування розглядаються, як здатність ретранслювати і пояснювати факти, прояви та індикатори культури партнеру в умовному і реальному міжкультурному спілкуванні; вони затребувані в продуктивній діяльності студента. Інтерактивні вміння міжкультурного спілкування є здатністю взаємодіяти з партнерами з міжкультурного спілкування відповідно до норм культури народу, мова якого вивчається. Ці вміння необхідні в продуктивній діяльності студента-іноземця з метою інтеграції в нову культуру як фази адаптації до іншої культури. Серед інтерактивних вмінь виділяють: а) соціокультурні та б) рефлексивні вміння. Соціокультурні вміння виділені відповідно до такої особливості міжкультурного спілкування, як конвенційність. Ці вміння означають здатність досягати взаєморозуміння в міжкультурній взаємодії. Оскільки в процесі міжкультурної взаємодії основні дії полягають у встановленні та підтримці розмови, а також корекції своєї

поведінки, соціокультурні вміння являють собою етикетні і корегувальні вміння [4]. Етикетні вміння визначаються, як здатність використовувати комплекс стратегій врахування національних цінностей і тактик вербальної і невербальної поведінки, оформлених відповідно до норм культури народу країни, чия мова вивчається. Наголошуємо на важливості невербальної поведінки, яку не слід відокремлювати від мовленого слова. Психологи різних країн відзначають, що вплив, який ми в усному спілкуванні маємо на інших людей, залежить від того, що ми говоримо, лише приблизно на 7%, від того, як ми це говоримо, – на 38%, а від мови нашого тіла – на 55%. Було підраховано також, що 80, а то і 90% емоційної інформації ми ще до слів фактично висловлюємо і передаємо в інтерактивному спілкуванні невербальних способом [4].

Основними стратегіями врахування національних цінностей народів англомовних країн виступають стратегії захисту суверенітету особистості, демонстрації поваги до суверенітету особистості, самореалізації та дотримання рівності. Зазначені стратегії реалізуються в наступних тактиках вербальної і невербальної поведінки: дотримання дистанції між співбесідниками; використання посмішки як елемента фатичного спілкування; вибір тем розмови, що не порушують суверенітет особистості; завуальованість поради; запит інформації в імпліцитній формі; пред’явлення скарги як конструктивної пропозиції; констатація досягнень за допомогою компліменту; демонстрування рівного статусу при зверненні; демонстрування рівного статусу в маркерах зворотного зв'язку [5]. Для тактики вербальної та невербальної поведінки українців притаманна покірність поряд з душевністю, щирістю, співчуттям, здатність посвячуватись заради інших, відкритість на культурні надбання інших (вивчають, переймають досягнення інших культур, для цього оволодівають мовами). Якщо британці схильні до стриманості, то для українськомовного середовища комунікативні табу на особистісні теми певним чином лакунарні для пересічного співрозмовника. Для української лінгвокультури характерний обмежений комунікативний суверенітет, що

допускає можливість вторгнення у комунікативний простір іншої людини для щирих розмов на особистісні теми, відкритого висловлення зауважень, повідомлення особистісної інформації тощо, тобто для українського соціуму характерні експліцитні форми міжособистої взаємодії, тоді як, за спостереженням Л. Гнатюк у британському і американському комунікативному просторі подібно як і в польськомовному середовищі не є прийнятним входження надто далеко в теми приватного дискурсу, навіть тоді, коли це розмова двох близьких осіб [3].

Корегувальні вміння – це здатність виявляти і виправляти соціокультурні помилки і похибки. Прикладом соціокультурних похибок в невербальній поведінці виступає відсутність врахування специфічних правил, що виражається в тому, що комуніканти рідко посміхаються в процесі спілкування, відстань між партнерами менше, ніж прийнято у певній культурі тощо.

Процес формування соціокультурної компетенції спрямований на запобігання взаємного непорозуміння, на взаємне збагачення культур і на забезпечення широкого діалогу-співробітництва, що є головною метою міжнародної комунікації в сучасних умовах глобалізації. Від того, наскільки, наприклад, студенти напряму підготовки (спеціальності) «Лікувальна справа» зможуть сформувати соціокультурну компетенцію загальну та в сфері професійної діяльності, буде залежати їх загальна мовна готовність до професійно орієнтованої комунікації в умовах міжкультурного спілкування, зокрема під час практики в лікарнях та поліклініках України.

Література:

1.Апальков В. Г. Методика формирования межкультурной компетенции средствами электронно-почтовой группы М: МЭСИ, 2011. 139 с.
2.Елизарова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам СПб.: КАРО, 2005. 352 с.
3. Гнатюк Л. Вербальні та невербальні вияви етноспецифіки в міжкультурному міжособистісному спілкуванні // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету, 2014. Випуск III. С. 100 – 109.
4. Крейдлин Г.Е. Невербальное поведение людей в деловом общении // Компьютерная лингвистики и интеллектуальные технологии. Труды

Международного семинара Диалог’2002 . Т.1. Теоретические проблемы. М.: Наука, 2002. С. 227-240.
5. Пинюта И. В. Национально-специфические стратегии и тактики речевого и неречевого поведения // Язык. Общество. Проблемы межкультурной коммуникации/ Л. М. Середа (отв. ред.). Гродно: Гродненский государственный университет имени. Я. Купалы, 2012. С. 105-111.
6. Kramsch C. The cultural component of language teaching // Language, Culture and Curriculum, 1995. № 2. С. 83-92.

Кожухова Н.Е., Аксёнова Г.Н.
Белорусский государственный медицинский университет
г. Минск, Республика Беларусь
e-mail: belrus@bsmu.by

Перевод и процессы воспроизведения и порождения иноязычной речи

Межъязыковой трансфер, или прагматический перевод, – это деятельность, связанная с обеспечением реализации акта межъязыковой коммуникации путем замены текста на родном языке прагматически эквивалентным текстом изучаемого языка. Прагматическая эквивалентность текстов поверхностных структур родного языка и перевода не всегда и даже редко сопровождается полной эквивалентностью на уровне синтаксическом и семантическом (программа ПЕРЕВОДЧИК включает линейную структуру порождающего устройства), о чем свидетельствуют существующие программы ПЕРЕВОДЧИК фарси – русский, английский – русский язык.

Говорение, слушание, чтение, письмо – эти четыре вида речевой деятельности – характерны для процесса усвоения как родного, так и неродного языка. Перевод же, как особый вид речевой деятельности, начинает функционировать только при усвоении неродного языка. При этом возникает необходимость установить его (перевода) место на разных этапах владения речью, определить виды и направленность перевода (в данном случае с английского языка на русский или с фарси на русский), выявить особенности взаимосвязи перевода с другими видами речевой деятельности (в нашем случае